

chý nástroj pro rychlou detekci rizikového chování. Pravidelný screening a následné intervence mohou výrazně přispět ke snížení rizika závislosti a dalších zdravotních problémů spojených s užíváním návykových látek u dospívajících. Jedná se samozřejmě pouze o minimální variantu a jakýsi první stupeň celého budoucího systému. Je v něm současně skryté riziko, že bude příliš velká pozornost soustředěna pouze na samotné děti a adolescenty jako pacienty a snadno může dojít k vyvolání dojmu, jakoby tito „označení“ dětští pacienti stáli mimo rodinný systém. Jinými slovy s rozvojem screeningu musí dojít také k dalšímu posílení vzdělávání PLDD a jejich sester směrem k práci s rodinami a uvažování o rodině jako o systému. Výskyt klinicky závažných adiktologických problémů nikdy nestojí mimo kontext rodiny a vždy s ním úzce souvisí. Náš pohled na zdravotní a sociální služby tak musí vždy respektovat tuto komplexní povahu problému a nabízet adekvátní péči odpovídající potřebám celé rodiny (4) i místní komunity. Ordinance PLDD tak navazuje nejen na systém specializované adiktologické péče, ale také na širší systém sociální podpory a péče, včetně např. neziskových organizací podporujících práci v místní komunitě atd.

Spolupráce mezi obory jako stěžejní předpoklad úspěchu

Dětská a dorostová adiktologie se rozvíjí nebyvalým tempem a má na co navazovat (13). V současnosti jsou dokonce ve stadiu dokončení Klinické doporučené postupy (KDP) v oboru adiktologie, jejichž součástí je také komponenta věnovaná specificky dětské a dorostové péči (projekt TAČR). Nebudeme tak odkázaní pouze na pracovní překlady zahraničních KDP (viz např. 4). Spolupráce mezi obory a posilování vzdělávání průnikových témat tak s novou naléhavostí ukazuje, že jiné cesty prostě nefungují. Při epidemiologické situaci a trendech adiktologických poruch se PLDD bude setkávat s touto problematikou stále častěji. Jako první příspěvek do vzdělávací mozaiky tak s laskavým přispěním Nadace Sirius a ve spolupráci se SPLDD (které tímto děkujeme za podporu a skvělý kus společné práce) vznikl on-line vzdělávací kurz pro PLDD.

E-learningový kurz *Základy adiktologie pro dětské a dorostové lékaře: screening a krátké in-*

tervence je nástavbovým kurzem pro lékaře v oboru pediatrie. Kurz reflektuje požadavky na lékaře vyplývající zejména ze zákona 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, v oblasti orientační (časné) diagnostiky a krátkých intervencí. Tato zákonná povinnost je kodifikována v § 26 tohoto zákona. Kurz nabízí potřebné základní informace v rámci kontinuálního vzdělávání specializovaných lékařů v oblasti prevence, harm reduction a léčby dopadů spojených s užíváním návykových látek a behaviorálními závislostmi, včetně seznámení s dobrou praxí a základní přípravou v adiktologické pomoci prostřednictvím metod orientační diagnostiky a krátké intervence. Kurz pořádá 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy, je akreditován Ministerstvem zdravotnictví ČR a dle Stavovského předpisu ČLK č. 16 v rámci celoživotního vzdělávání s celkovým počtem 3 kreditů. Celková délka e-learningového kurzu je 6 hodin, kurz je zakončen ověřovacím testem.⁶

Logickým druhým krokem bylo vytvořit zrcadlo tohoto kurzu také pro sestry v ordinacích dětských lékařů nejen proto, aby mohly lékařům pomoci a znaly proces a měly potřebné dovednosti, ale také proto, že některé z úkonů mohou sestry provést samy a systém se tak stává podstatně více flexibilní a lékař se může rozhodnout, zda u těžšího pacienta či za náročnějších okolností provede výkon sám nebo jej provede sestra (i té se mimochodem týká zákonná povinnost provést screening a krátkou intervenci). Základy adiktologie proto představují nezbytnou součást profesního vzdělávání sester. E-learningový kurz *Základy adiktologie pro všeobecné a praktické sestry a porodní asistentky: screening a krátké intervence pro dospělé pacienty* byl navržen tak, aby poskytl účastníkům ucelený přehled o adiktologii, se zvláštním důrazem na témata relevantní pro uvedené profese. E-learningový kurz reflektuje požadavky vyplývající ze zákona 65/2017 Sb. v oblasti časné diagnostiky a krátkých intervencí. Nabízí potřebné základní informace v rámci kontinuálního vzdělávání v oboru adiktologie v oblasti prevence, harm reduction a léčby dopadů spojených s užíváním návykových látek a nelátkových závislostí. Součástí jsou videa, jejichž cílem je

osvojení efektivní komunikace s pacientem, rozznávání klinických stavů spojených s užíváním návykových látek a jiného závislostního chování a schopnost adekvátně na tato zjištění reagovat. Kurz pořádá 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy a je akreditován Českou asociací sester (ČAS) v rámci celoživotního vzdělávání. Kurz je zakončen ověřovacím testem⁷.

Celá tato systematická snaha pak zapadá do širšího rámce rozvíjející se dětské adiktologie, pro kterou je spolupráce s PLDD a dětskými sestrami esenciální. Výskyt klinicky závažných adiktologických problémů vždy odkazuje k problémům celé rodiny a musí být nahlížen vždy jako problém celé rodiny. Péče tak logicky musí respektovat potřeby všech členů rodiny a nebyť zaměřena pouze na samotné dítě nebo dospívajícího, který byl „označen“ za pacienta a jehož adiktologický „problém je označen jako to, co má být předmětem našeho zájmu“. Vždy musí v širší perspektivě zůstat rodinný systém jako celek a vždy je nutné prověřit, jaké funkce vzniklý adiktologický problém komu v rodině plní. Také z toho důvodu je kritické pro další rozvoj a kroky v budování komplexní péče vyvažovat skutečně všechny články systému. Bez podpůrných poradenských programů⁸ např. přímo ve školách (nezastupitelná a zásadní role školních poradenských pracovišť v čele se školním psychologem a metodikem prevence), v komunitě (např. pedagogicko-psychologické poradny, neziskové organizace atd.) a bez podpory sociálních služeb včetně OSPOD atd., nebude naše snaha úspěšná. Mimo jiné i proto institucionálně vznikla platforma Sekce dětské a dorostové adiktologie⁹, aby bylo možné vztahy formalizovat a dát jim nějaká pravidla. Aktuálně celý proces vývoje dospěl až ke vzniku Koncepce dětské a dorostové péče v oboru adiktologie, kterou nejdříve schválily všechny tři odborné společnosti v adiktologii (SNN ČLS JEP, ČAA a také APAS) a letos také Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP). Proto k tomuto dokumentu začal vznikat Akční plán, který právě také počítá se spoluprací s PLDD a odpovídající celkovému trendu vývoje oboru adiktologie v naší zemi (12).

7. Přihlášení do kurzu (sestry): https://is.cuni.cz/studium/prijimacky/index.php?do=detail_kurz&cid=10041

8. Viz např. také velmi zajímavý preventivní systém podpory rodin „Triple P“ dostupný na: <https://triplep.cz>

9. Podrobněji viz stránky Sekce: <https://dada.snncls.cz>

6. Přihlášení do kurzu (lékaři): https://is.cuni.cz/studium/prijimacky/index.php?do=detail_kurz&cid=9744